

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

De ce, în prezent, corpul uman este centrul atât de insistent cartografiat al unei atenții generale? De ce revistele, ziarele, televiziunea și spoturile publicitare sunt saturate de imagini ale corpurilor nude sau potențial nude? De ce atâția scriitori, artiști și fotografi sunt profund preocupați de acest subiect? Și de ce, în toate acestea, discernem o neliniște crescândă, poate chiar o senzație de panică?

Să fie din cauza dematerializării corporale în epoca computerului, din cauza unei dispariții (după cum susțin unii gânditori) a trupului așa cum îl știm, sau doar din cauza unei reasezări “la modă” a corpului pe scena interesului public?

Ceea ce situează corpul în mijlocul dezbaterii nu este însă moda, ci necesitatea. Suntem intrinsec legați de acest trup și de tot ceea ce îl reprezintă.

Trupul este regândit și reconsiderat de către artiști și scriitori pentru că, în același timp, el este restructurat și reconstituit de către cercetători științifici și ingineri. Într-o perioadă în care detașarea viscerelor și transplantarea lor într-un alt organism stau tot mai mult sub semnul rutinei, în care ministerul sănătății american oferă școlilor medicale spre folosință și studiere cadavre digitale standard, în care unele mașini speciale își asumă funcții ale corpului uman în timp ce altele sunt investite cu inteligență, în care viața biologică poate fi menținută chiar după ce creierul a sucombat, în care intervenția genetică și clonarea sunt posibile, în care ne reconstruim capricios fizionomia în conformitate cu idealul momentan de frumusețe – conceptele și definițiile, valorile și convingerile, drepturile și legile trebuie radical reanalizate.

Omul continuă să se lupte cu felul în care se vede pe sine ca ființă perisabilă în mijlocul realităților prezente. Moartea rămâne o spaimă, chiar și în prezent. Corpul uman

este multiplicat în imagini, este „întors pe toate părțile” pentru „a vedea”, pentru a putea domina ceea ce înspăimântă, pentru a ajunge la „iluminare”.

Nu este vorba despre a spera că motivul spaimei va dispărea, ci despre a putea face față acestui fenomen implacabil. Prin imagine, prin descriere vizuală, omul poate depăși ceea ce-l sperie, poate privi acest „ceva” drept în față. Poate acest proces îl ajută să scape de proasta cunoaștere de sine ce continuă să-l definească.

În prezenta lucrare, nu fac decât să urmez o idee care a fost deja dezbătută - prin intermediul artei, de multă vreme deja, oamenii vorbesc fără inhibiție și pe îndelete despre erotism și moarte.

În cadrul vizual, imaginea unește trăiri și comportamente opuse, care duc la un conflict puternic. De exemplu, tresăririle erotice în prezența corpului lipsit de viață îngrozesc spiritul uman, care este expus celor mai surprinzătoare injoncțiuni.

Punctul de vedere al tezei actuale se situează într-un spațiu care sesizează o coeziune a posibilităților opuse ale spiritului omenesc. Nu vreau să le reduc pe unele la altele, ci să încerc să surprind, dincolo de fiecare posibilitate care o neagă pe cealaltă, o posibilitate de convergență. Am vrut doar să caut o anumită coeziune în această diversitate a momentelor istorice și artistice descrise. Am încercat să ofer un tablou coerent despre un ansamblu de comportamente.

Astfel, din dorința de a ajunge la o vedere de ansamblu, nimic nu m-a atras mai mult decât posibilitatea de a regăsi într-o perspectivă generală imaginea care continuă să mă fascineze – imaginea anatomică a corpului uman.

Ce anume unește arta cu anatomia? Mariajul celor două domenii se dovedește a fi unul inspirat, sau ar trebui pus în discuție un potențial îndoielnic generat de această relație? Răspunsul este, în același timp, foarte simplu și extrem de complex, legitimând corpul uman ca sursa cea mai prolifică de interes și sensuri artistice.

Creațiile culturale, spre care proiectul va ținti, valorificau nu atât natura, cât reprezentarea naturalistă. Artiștii și anumiștii care au generat aceste medii au fost atrași către un anume studiu al figurii umane, studiu ce a îmbrăcat o varietate de forme : disecție, observație clinică, experiment etc. Istoria acestor demersuri asupra corpului este una de anvergură, iar intenția este de a cartografia orizonturi în care, la un moment dat, acei oameni care erau denumiți artiști precum și cei denumiți anumiști, au interacționat. Câteodată, ei au fost una și aceeași persoană.

Generalizând, diseminarea de idei și imagini ale corpului a presupus colaborări complexe, nu doar între artiști și cei care au studiat corpul dintr-un unghi științific și medical, ci și între gravori, modelatori în ceară, sculptori, publiciști, vânzători de carte, academii, spitale, muzee și galerii.

Pentru început, ar trebui conștientizat statutul corpului uman în sine ca sursă culturală și capacitatea sa de a constitui un mediu unde multe componente sociale își pot găsi sensuri cu relevanță imediată pentru ele. Această abilitate este susținută de caracterul simultan abstract și concret, simbolic și intim, familiar și malefic, ordinar și misterios, profan și sacru al corpului. Așa cum au observat antropologii, el a fost folosit – cultural, politic, economic, religios – în toate societățile, avatarurile lui fiind omniprezente; virtual, totul pare relevant întru înțelegerea corpului.

Tema trupului uman este una extrem de vastă și am impus un focus specific asupra artei și anatomiei, recunoscând faptul că amândouă implică autodisciplină variabilă în parametrii intelectuali, empirici și morali.

Corpul uman a fost un motiv central în arta occidentală, în cea mai mare parte a istoriei sale, și pentru a reprezenta trupuri cu maximum de expresivitate, artiștii s-au văzut nevoiți să studieze anatomia: au disecat neînsuflețitul pentru a zămisli viul. Subiectul a stat multă vreme sub semnul *obscurului*, în sensul în care, pentru artiști, desenul anatomic uman și animalier a fost parte a studiului academic în pregătirea unor opere elaborate, constituind un exercițiu „intim” de atelier. *Obscur*, pentru că multe din desenele și obiectele realizate de artiști și anomiști în spiritul cunoașterii anatomice au fost considerate, până în secolul al XX-lea, „deranjante” pentru un public non-medical și au fost exilate departe de privirile profane, depozitate în colecții muzeale și în biblioteci.

Proiectul nu își propune o supraveghere cronologică a artei și a anatomiei, deși examinează opere aparținând unei perioade ce se întinde din secolul al XV-lea până în secolul al XX-lea. Intenția este de a tematiza câteva relații între anatomie, construcțiile culturale ale corpului și imaginile create de artiști, în interiorul acestui câmp complex. Câteva capitole coincid, mai mult sau mai puțin, cu epoci și concentrări geopolitice, pentru că trupul medical și artistic este condiționat din punct de vedere istoric.

În alt sens, este uimitor cum artiști din diferite culturi și timpuri, inclusiv contemporanii, au explorat febril soluții vizuale similare, referindu-se la oroarea, patosul, fragilitatea sau anduranța corpului anatomic.